

הכהן כיון שהוא קנין כספו — לא ליכול
בתרומה [שלא יאכל בתרומה] —

ומשום שמא ימצא בעבד סימפון [מום
כלשהוא המבטל את המקח], ונמצא שאינו
עבד של כהן, ואסור הוא בתרומה! ?

ומשנינן: סימפון בעבדים ליכא, אין מום
הנמצא בעבדים מבטל את המקח, ומפרש
לה ואזיל.

דאי מום דאבראי [מום חיצוני] —

זה אינו מבטל את המקח דהא קחזי ליה, הרי
רואה האדון את המום בשעת קנייתו את
העבד, וסבר וקיבל.

ואי מום דגואי [מום פנימי] —

הרי למלאכה קא בעי ליה [למלאכה נצרך]
האדון לעבד, ומום שבסתרי לא איכפת
ליה —

שמא תאמר: שמא ימצא העבד שהוא גנב
של ממון או גונב נפשות —

הרי למדנו: נמצא העבד גנב או קוביוסטוס ת-א
[גונב נפשות], הגיעו ללוקח ואין המקח בטל
משום כך, כי סתמן של עבדים שהם
כאלו.⁽¹⁾

ומקשינן על טעמו של רב שמואל בר
יהודה:

אי הכי שאתה חושש שמא ימצא בה
סימפון, תיקשי משנתנו ששינונו לפי משנה
אחרונה:

”אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס
לחופה”, הא משנכנסה לחופה הרי היא
אוכלת — והרי יש לך לומר שאפילו נכנסה
לחופה ולא נבעלה נמי לא תאכל בתרומה! ?

כלומר: הניחא שהיא אוכלת בתרומה
כשנישאה וכבר נבעלה לו שהוא מכיר
במומין שבה; אבל קודם שנבעלה הרי עדיין
יש לחוש שמא ימצא בה מום המבטל את
הקדושין, והאיך היא אוכלת בתרומה! ?⁽¹⁹⁾

ומשנינן: התם כשהוא כונסה לחופה מיבדק
בדיק לה תחילה ביד קרובותיו, והדר מעייל
לה [ואחר כך מכניסה] לחופה.⁽²⁰⁾

ואכתי מקשינן על חששו של רב שמואל בר
יהודה:

אלא מעתה שאתה חושש לשמא ימצא
סימפון, תיקשי:

אף עבד כנעני של כהן שלקחו הכהן
מישראל שהוא אוכל בתרומה מכח אדוניו

ימצא בה מום ונמצאו קידושי טעות ובטלים,
ונמצא שאכלה זרה בתרומה, רש”י.

19. סגנון קושיית הגמרא הוא לפי משנה
אחרונה שאינה אוכלת בתרומה עד שתכנס
לחופה ואינה אוכלת בהגעת זמן; ואולם כל שכן
דתיקשי לפי משנה ראשונה שהיא אוכלת אף
קודם שנכנסה לחופה בהגעת זמן, רש”י.

20. וכן מיושבת הקושיא למשנה ראשונה למה
היא אוכלת בהגעת זמן, ומשום שלפני שהוא
מוציא את כספו על מזונותיה הרי הוא בודק
בידי קרובותיו, רש”י נח ריש עמוד ב, וראה מה
שנתבאר שם בהערות בביאור לשון רש”י כאן
שכתב ”מיבדק בדיק לה ביד קרובותיו”.

1. נתבאר לפי שיטת רש”י, ואולם התוספות
הוכיחו שקוביוסטוס נוגע לגניבת ממון ולא

מאי איבא, ומה עוד יש לך לחוש?

שמה ימצא העבד **לסטים** מזויין שאין דרך עבדים בכך ונמצא המקח בטל, או שמוכתב העבד **למלכות**, חטא למלכות עד שצוה המלך להרוג אותו כל מוצאו, ומקח טעות הוא, ובטל —

זה אינו חשש, כי **הנחו** — לסטים מזויין או מוכתב למלכות — **קלא אית להו** [קול יש להם], והיות והלוקח נתן מעות על העבד⁽²⁾ ולא בירר על מומים אלו שיכול לבררם היות ויש להם קול, מן הסתם סבר האדון וקיבל, שאפילו אם אכן העבד הוא לסטים מזויין או מוכתב למלכות, מעונין הוא לקנותו!

שואלת הגמרא:

מכדי בין למר לעולא ובין למר לרב שמואל בר יהודה לא **אכלה** בתרומה כשהיא ארוסה, לעולא משום "שמה תשקה", ולרב שמואל משום סימפון —

ואם כן **מאי בינייהו**, איזו נפקא מינה לדינא יש ביניהם?

ומפרשת הגמרא:

איבא בינייהו בין עולא לרב שמואל בר יהודה:

א. "קיבל" עליו הבעל שאפילו אם יש בה מומין הרי הוא רוצה בקדושיה, שמשום "סימפון" לא שייך והרי היא אוכלת בתרומה לרב שמואל בר יהודה, ואילו לעולא אינה אוכלת בתרומה משום "שמה תשקה".

ב. **מפר** האב אתו הכלה לשלוחי הבעל לנישואין, וכבר אין לחוש ל"שמה תשקה" שהרי כבר אין היא בביתם, ולעולא מותרת היא לאכול בתרומה, ואילו לרב שמואל בר יהודה אסורה היא לאכול בתרומה.

ג. וכן "הלך", כלומר: הלכו שלוחי האב [והכלה אתם] עם שלוחי הבעל, שאין לחוש ל"שמה תשקה", ומותרת היא לאכול בתרומה לדעת עולא, ואסורה היא לדעת רב שמואל בר יהודה.

שנינו במשנה: **רבי טרפון אומר: נותנין לה** — לאשה שהגיע זמנה להנשא — **הכל תרומה**; רבי עקיבא אומר: מחצה חולין — לימי טומאתה — ומחצה תרומה:

אמר אביי:

מחלוקת דרבי טרפון ורבי עקיבא, שסובר רבי טרפון: נותנין לה הכל תרומה —

אינה אלא **בבת כהן** — כי מתוך שהיא

2. על פי דברי רבינו אליהו שבתוספות בהבנת רש"י; ואם לא נתן עדיין הלוקח מעות על העבד ונמצא העבד שהוא לסטים מזויין או מוכתב למלכות, יכול הלוקח לומר למוכר "הרי שלך לפניך".

ותמה רבינו עקיבא איגר, שאם כן היתה יכולה הגמרא לומר נפקא מינה בין עולא לרב יהודה בר שמואל באופן שלא נתן הלוקח הכהן

לגניבת נפשות, שהרי מצינו [בבכורות ה א] שאמר הקיסר לרבן שמעון בן גמליאל על משה רבינו משום עניני מומן "משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס"; וגם תמדה, שהרי כתב רש"י שלכן "הגיעו" משום שדרכן של עבדים בכך, והרי אין דרך עבדים להיות גונבי נפשות.

ולכן פירשו התוספות שקוביוסטוס הוא משחק בקוביא.

בביתה, וכגון שהלך בעלה למדינת הים והעמיד שלישי שיאכיל את אשתו מזונות בביתה, באופן זה דברי הכל נותן לה מחצה חולין לימי טומאתה, מפני שכל כבודה בת מלך פנימה ואביה ואחיה אינן אצלה שיתעסקו בצרכיה, ומחצה בלבד הוא שנותן לה תרומה.⁽⁴⁾

תניא נמי הכי בהדיא כדברי אביי:

רבי טרפון אומר: נותנין לה הכל תרומה; **רבי עקיבא אומר:** מחצה חולין ומחצה תרומה.

כמה דברים אמורים: בבת כהן לכהן; אבל בת ישראל לכהן, דברי הכל מחצה חולין ומחצה תרומה.

כמה דברים אמורים: בארוסה, אבל בנשואה, דברי הכל מחצה חולין ומחצה תרומה.

ומוסיפה הברייתא:

רגילה באכילת תרומה, היא בקיאה בשמירת תרומה ולמוכרה בימי טומאתה⁽³⁾ — המאורסת לכהן, ובזו בלבד סובר רבי טרפון שנותנין לה את כל מזונותיה מן התרומה ואף שבימי טומאתה אינה יכולה לאכול מהתרומה, כיון שאפשר למוכרה ולקנות חולין בדמיה.

אבל בבת ישראל המאורסת לכהן שאינה בקיאה בכך, דברי הכל — ואף לרבי טרפון — הרי הוא נותן לה מחצה חולין ורק מחצה תרומה, כדי שיהא לה חולין לאכול בימי טומאתה.

ואמר עוד אביי:

מחלוקת דרבי טרפון ורבי עקיבא, שסובר רבי טרפון: נותנין לה הכל תרומה —

אינה אלא בבת כהן הארוסה לכהן שהגיע זמנה, כיון שהיא בבית אביה, ואביה הרגיל בכך ימכור את התרומה בימי טומאתה.

אבל בנשואה לכהן האוכלת בתרומה

ואולם רש"י במהדורא קמא [הובא בשיטה מקובצת] כתב: בת כהן בקיאה בטורח תרומה לשומרה ולמוכרה, אם כן כיון דעודה בבית אביה יכולה למוכרה לו; [וראה עוד שם בשם רבי ישעיה מטראני].

4. א. ברש"י במהדורא קמא [הובא בשיטה מקובצת] הוסיף: "מחלוקת בארוסה דכיון שלא נשאת לו עדיין אין מזונותיה עליו כל כך", כלומר: ולכן אין הוא מרבה לה תרומה [שהיא בזול] כדי שתוכל לקנות בה את החולין הנצרכים לה.

ב. שני חילוקים יש בין ארוסה לנשואה:

מעות על העבד, אלא עשה בו איזה קנין אחר, שלפי רב יהודה בר שמואל אין העבד אוכל בתרומה, היות ויש לחוש שמא לסטים מזויין או מוכתב למלכות הוא, ואילו לפי עולא הרי הוא אוכל בתרומה!?

3. רש"י; והרא"ה [הובא בשיטה מקובצת] ביאר באופן אחר.

והנה בהמשך הסוגיא מבואר, שאין האשה מוכרת את התרומה אלא אביה ואחיה, כי אין דרך אשה בכך, ולפי זה צריך לכאורה לפרש את כוונת רש"י, שהיא בקיאה בשמירת תרומה כדי שיהא ניתן למוכרה [על ידי אביה ואחיה] בימי טומאתה.

חולין הוא כפלים מאשר אם היו נותנים לה חולין, כדי שתוכל למכור את התרומה בזול ותמצא לתרומה לוקחים הרבה.

מאי בינייהו בין רבי יהודה לרבן שמעון בן גמליאל?

איבא בינייהו: טירחא, שלרבי יהודה צריכה היא [היינו אביה ואחיה] לטרוח עד שתמצא למכור את התרומה במחירה הזול בשוק, ואילו לרבן שמעון בן גמליאל אינה צריכה לטרוח, אלא מקבלת תרומה כל כך שבקלות תמכרנה.

שנינו במשנה: **היבם אינו מאכיל בתרומה**:

ומפרשינן: **מאי טעמא** אין שומרת יבם אוכלת בתרומה מכח היבם הכהן? (7)

כי את "קנין כספו" הוא דאמר רחמנא שהכהן מאכיל, כמו שנאמר: "וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו" ובכלל "קנין כספו" אף האשה —

רבי יהודה בן בתירא אומר: נותנין לה שתי ידות [כלומר: שני שלישי] של תרומה, ואחת של חולין. (5)

רבי יהודה סובר אף הוא כרבי טרפון האומר ש"נותנין לה הכל בתרומה", אלא שלפי רבי טרפון אין מרבין לה במזונותיה שנותנין לה מן התרומה בשביל ששוויה של התרומה פחותה מן החולין, ואילו רבי יהודה אומר:

נותן לה הכל תרומה ומרבה לה במזונותיה כדי שכשתמכור את התרומה בזול תוכל לקנות בדמיה מחצה חולין, והיא מוכרת ולוקחת בדמים שקיבלה את מחצה החולין הצריכים לה לימי טומאתה. (6)

רבן שמעון בן גמליאל סובר אף הוא כרבי יהודה שיש להרבות במזונותיה, ולא עוד אלא שהוא סובר שיש להקל עליה במכירת התרומה, ולכן הוא אומר:

כל מקום שהזכרה תרומה לענין מזונות, נותנין לה כפלים בחולין, כלומר: כמות התרומה שניתנת לה כדי שיהיה בידה מחצה

שליש ממזונותיה, על פי מנחת בכורים בתוספתא פרק ה' דכתובות.

6. נראה שענין זה נלמד ממה שאמר "ולוקחת בדמים" דמזה משמע שהיא לטוקחת את כל מזונותיה הנצרכים לה מן הדמים שקיבלה תמורת התרומה, ובהכרח שנותן לה תרומה הרבה.

7. פשטות שאלת הגמרא היא, היות וזוקקה היא ליבם כהן, אם כן יאכילנה היבם בתרומה, מפני שהזיקה אליו היא כארוסין.

האחד: הארוסה אין לה מזונות לימי טומאתה ככל הצריך לה, שהרי אף אם יטרחו אביה ואחיה למכור את התרומה לא ישיגו אלא מחיר זול לתרומה, ואילו נשואה מקבלת מחצה חולין, ובוזה טעם החילוק הוא כי אינו חייב במזונותיה של הארוסה כל כך.

השני: הארוסה צריכה לטרוח במכירה על כל פנים על ידי אביה ואחיה, ואילו הנשואה אינה צריכה טירחה, ובוזה הטעם הוא, כי לארוסה מצויים טורחים ואילו לנשואה לא.

5. סברתו של רבי יהודה בן בתירא היא, משום שאין היא צריכה לימי טומאתה לפי דעתו רק

שנינו במשנה: **זו משנה ראשונה**, בית דין של אחריהם אמרו: אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה:

ומפרשינן: **מאי טעמא** דמשנה אחרונה?

אמר **עולא**, ואיתימא רב שמואל בר יהודה: **משום** שמא ימצא בה **סימפון** ויתבטלו הקידושי.

ומקשינן: **בשלמא לעולא** שאמר לעיל, כי הטעם שאין ארוסה אוכלת בתרומה הוא משום שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותה, נחא שפיר, כי:

טעמא דמשנה **קמייתא** [משנה ראשונה] שאין ארוסה אוכלת בתרומה הוא משום **שמא ימזגו לה כוס בבית אביה** —

וטעמא דמשנה **בתרייתא** [משנה אחרונה] הוא **משום סימפון**, ועד שתכנס לחופה חיישינן לה. (10)

אלא לרב שמואל בר יהודה שפירש לעיל את נח-ב

ואילו **האי** — שומרת יבם — **קנין דאחיו** הוא. (8)

שנינו במשנה: **עשתה ששה חדשים בפני הבעל** וששה חדשים בפני היבם, ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם, או כולן בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל אינה אוכלת בתרומה:

תמהה הגמרא על הפיסקא האחרונה "או כולן בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל": (9)

למה היה התנא צריך לשנותה כלל, והרי **השתא** כולן בפני הבעל חסר יום אחד **אמרת לא** תאכל בתרומה בגין היבם —

אם כולן בפני היבם — **מיבעיא** שלא תאכל בתרומה בגין היבם, ולמה היה צריך התנא לשנות פסקא זו!?

ומשנינן: "זו [ששה חדשים בפני הבעל חסר יום אחד] ואין צריך לומר זו [ששה חדשים בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל]" **קתני**.

שהוסיף דברים בשאלת ותירוץ הגמרא כאן על פסקא זו.

10. ואף שלדעת רב שמואל בר יהודה מבואר לעיל בטעם משנה ראשונה שאינה חוששת לסימפון בהגעת זמן, דהוא משום שהוא בודקה על ידי קרובותיו, מכל מקום עולא לא סבירא ליה כן, ולדעת משנה אחרונה החוששת לסימפון, יש לחוש לו גם לאחר הגעת זמן; והטעם כנראה הוא משום שבדיקה על ידי קרובות אינה בדיקה ש"בדיקת חוץ לא שמה בדיקה", וכמבואר סברא זו בהמשך הסוגיא.

8. א. לפי פשוטו כוונת הגמרא ללמוד ילפותא שאין הזיקה מאכלת בתרומה, כי הזיקה היא המשך האישות של הראשון, ואין זה "קנין כספו" של היבם אלא קנינו של אחיו, ולכן אין הוא מאכיל בתרומה, וראה לשון רש"י.

ב. כתב רש"י: "אבל כנסה הרי היא אשתו לכל דבר, והכתוב קראה אשתו, דכתיב "ולקחה לו לאשה" דקנייה בכיאה, וכי היכי דקדושי ביאה מאכילין בארוסה דאיתקש הוויות להרדי, כך מאכילין ביבמה".

9. בריטב"א מבואר שרש"י גורס במשנה: "או כולן בפני היבם" ותו לא, וראה בדבריו מה